

Nr 473

Av herr **Hermansson m. fl.**, *angående skattepolitiken.*

(Lika lydande med motion nr 392 i Första kammaren)

Om man ser den ekonomiska utvecklingen i vårt land ur jämlikhetsprincipens synpunkt måste konstateras att inkomstklyftorna i samhället vidgas samtidigt som förmögenhetskoncentrationen fortsätter. Andelen löntagare med låginkomster är stor.

Den ekonomiska debatten rör sig emellertid rätt litet om vad orsakerna till denna utveckling kan vara. Vad förmögenhetskoncentrationen beträffar måste den väsentligaste anledningen enligt vår mening vara det rådande ekonomiska systemet med dominerande privat ägande av näringslivet. Inom detta pågår, i samband med den tekniska och ekonomiska utvecklingen, en väldig kapitalanhopning som så att säga automatiskt gör små grupper av ägare allt rikare i förhållande till det stora flertalet medborgare, vars »rikedom» så gott som helt begränsas till konsumtionsföremål och i förekommande fall egnahem. Att bryta detta slags förmögenhetskoncentration är möjligt bara genom ett vidgat samhälleligt ägande av företagen.

En annan faktor i sammanhanget är statsmakternas ekonomiska politik. Inflationen drabbar låglönegrupperna och barnfamiljerna hårdast. Större förmögenhetsägare däremot inte alls, alldenstund placering i sakvärden blivit ett sätt att utan egentlig insats tjäna på inflationen. Högräntan drabbar bostadskonsumenterna hårt, hårdare ju mindre inkomsten är.

Inte oväsentligt medskyldig är skattepolitiken. Den kännetecknas av ökande indirekt beskattning, skärpt kommunal beskattning, i praktiken minskande beskattning av större förmögenheter och företagsvinster. För vissa löntagargrupper har den progressiva beskattningen fått ökad betydelse genom både real och nominell inkomstökning.

Den generella indirekta beskattningen, varubeskattningen, är den i sak mest orättvisa av alla skatteformer. Genom att göra alla varor i samma mån dyrare drabbar den konsumenterna i omvänd proportion till bärkraften. Den blir desto mer kännbar ju mindre inkomsten är och desto mer betydelselös ju större den är. Den skärper alltså de reala inkomstolikheterna i samhället.

Den beramade övergången till mervärdeskatt kommer att ytterligare accentuera detta, även om skatteuttaget i procent tills vidare förblir oförändrat i syfte att göra övergången så »mjuk» som möjligt, för att splittra opinionen. Företagen befrias från 900 miljoner i omsättningskatt på in-

vesteringsvaror. I gengäld införes en arbetsgivaravgift om 1 % på lönesumman. Denna avgift kommer emellertid att i betydande grad drabba företag och institutioner inom den offentliga sektorn, som förut haft obetydliga eller inga omsutgifter för investeringsvaror. Detsamma gäller servecifretag. Industrins fördelar blir härigenom, trots arbetsgivaravgiften, betydande. För den enskilde löntagaren blir det säkerligen pris- och skatte-stegringar.

Det väsentligaste är emellertid att mervärdeskatt som »ren» konsumtionskatt blir »produktionsneutral». Långtgående höjningar kan därför göras. Den påverkar inte vare sig näringslivets konkurrens- eller expansionsförmåga, bara de breda lagrens köpkraft. Skatten är också tänkt som grundvalen för den »genomgripande skattereform» som sedan länge varit de borgerliga partiernas paroll. Därmed avses väsentligen en avsevärd minskning av den progressiva statliga beskattningen och företagsbeskattningen samt kompensation av skattebortfallet för staten via mervärdeskatten.

Det är enligt vår mening inte i nuvarande läge möjligt att helt avskaffa all varubeskattning. I stället för en vidgad generell och därför maximalt orättvis varubeskattning borde emellertid undersökningar göras av förutsättningarna för en progressiv varubeskattning, som i större eller mindre mån drabbar inkomsttagarna i förhållande till bärkraften. Den borde kunna bidra till att om inte helt avskaffa den generella beskattningen, omsättningsskatten, så i varje fall till att möjliggöra ett mindre omsutttag, en fråga som vi tar upp i särskild motion. Vi föreslår i denna en utredning om en progressiv konsumtionsbeskattning i syfte att minska den generella konsumtionsbeskattningen genom lägre omsättningsskattuttag.

I en särskild motion till årets riksdag har undertecknade motionärer också tagit upp det starkt stegrade kommunala skattestrycket. Det är numera rätt vanligt att den kommunala beskattningen uppgår till 20 % eller mera av det skattepliktiga beloppet. Den proportionella kommunala beskattningen är näst efter den generella varubeskattningen den mest orättvisa formen för skatteuttag. Den mindre skattedragaren får avstå procentuellt lika mycket av sin inkomst som miljonären.

Orsakerna till den stegrade kommunala beskattningen, som endast i synnerligen begränsad omfattning motverkas av statliga skatteutjämningsmedel, betingas av att en så stor del av den samhällseliga verksamheten ankommer på kommunerna samt av att dessa därtill alltjämt får bekosta verksamheter som måste betraktas som statliga uppgifter, vilket i betydande mån gäller skolväsendet.

Ökningen av den kommunala beskattningen bidrar i inte ringa mån till att skärpa de absoluta inkomstklyftorna i samhället och därmed till att vidga den ekonomiska ojämlikheten.

Under många år har däremot företagsbeskattningen varit oförändrad. Bolagsskatten på 40 % är i praktiken långt mindre tack vare en i jämförelse med många andra kapitalistiska länder stor generositet då det gäller rätt till fondavsättningar och avskrivningar. Mervärdeskatten kommer som förut framhållits att betyda en lättnad för företagen.

Förmögenhetsbeskattningen har också länge varit oförändrad och är så föga betungande att inte ens högern anser det vara mödan värt att försöka skapa någon skattesänkingsopinion på detta område. Samtidigt pågår, som sagts, en väldig förmögenhetskoncentration och därmed ökning av det potentiella underlaget för förmögenhetsbeskattning.

År 1958 genomfördes en viss sänkning av arvsbeskattningen genom avskaffandet av kvarlåtenskapsskatten av 1947.

Från radikalt håll inom arbetarrörelsen har länge krävts en hårdare beskattning av spekulationsvinster. Den införda aktievinstbeskattningen liksom omläggningen av markvinstbeskattningen kan i viss mån anses vara ett tillmötesgående av dessa krav från arbetarhåll. Utformningen av beskattningen på dessa områden lämnar emellertid mycket övrigt att önska. Medan en löntagare får betala skatt för hela sin inkomst, bortsett från ortsavdraget, beskattas aktie- och markvinster bara till dels. Från markvinsterna får man göra stora avdrag, bland annat för penningvärdets fall. Det belopp som blir kvar efter alla avdragen är skattepliktigt bara till 70 %. Likartad beskattningsprincip gäller för aktievinsterna.

Stora inkomster och förmögenheter i samhället undgår helt beskattning. Det från skilda håll ständigt påtalade skattefusket tillåtes fortsätta i tämligen oförminskad omfattning. De summor det här rör sig om är inte närmare uppskattade men brukar anges till mellan tre och sex miljarder, varav hälften kan anses vara utebliven skatt till samhället. Här finns alltså belopp för att möjliggöra betydande skattelättnader för mindre inkomstagare och/eller betydande utvidgning av den samhällliga verksamheten. Att detta problem i praktiken lämnas olöst kan inte accepteras.

Ett sätt att få kontroll och samhällelig insyn i privata aktiebolag och firmor, som den samhällliga skattekontrollen måste ha rätt till, vore inrättandet av ett statligt, eventuellt statskommunalt, revisionsverk, som privatföretagen skulle vara skyldiga att anlita för revision och också ersätta enligt nu gällande normer för anlåtande av privata revisorer och skatteexperter.

Betydande belopp undgår beskattning genom aktiebolags och firmors rätt till avdrag för representation, för vilken rätt inte finns någon bärande grund, utan den är att betrakta som ett skatteprivilegium. Det bör i sammanhanget erinras om att löntagare i allmänhet inte har rätt att göra några avdrag för måltider utanför hemmet i samband med arbete, avgifter för daghemsvård och många andra faktiska kostnader för inkomstens förvärvande.

De exklusiva skatteprivilegierna för vissa stiftelser bör avskaffas. Det

måste betecknas som en anakronism att privata stiftelser får disponera stora skattebelopp som egentligen tillhör samhället.

Ett rimligt bidrag till en rättvisare beskattning borde kunna erhållas genom någon form av reklamskatt. Utgifterna för reklam är för närvarande i obegränsad omfattning avdragsgilla. Även om viss reklamverksamhet kan försvaras lika väl som vissa sidor av den måste fördömas vore det rimligt att åtminstone begränsa avdragsrätten för reklamutgifter vid beskattning. Reklamutgifterna anges i preliminära beräkningar till cirka två miljarder per år.

Vi har ovan utvecklat några synpunkter på nuvarande skattesystem och samtidigt angivit vissa linjer för en omläggning av detta. Vi vill i det följande kort sammanfatta våra praktiska förslag.

De synpunkter på och den kritik mot det rådande skattesystemet, som ovan utvecklats, utgår från den uppfattningen att beskattningen borde utformas så, att den kraftigt bidrar till att minska inkomst- och förmögenhetsklyftorna i samhället, bidrar till ökad ekonomisk jämlikhet medborgarna emellan. Detta är också möjligt att åstadkomma, vilket emellertid förutsätter väsentliga förändringar av det rådande skattesystemet. Utöver vad vi i annat sammanhang förordar beträffande viss omläggning av konsumtionsbeskattningen samt åtgärder för att minska det kommunala skatetrycket anser vi att följande förändringar bör genomföras beträffande den direkta beskattningen:

1. Sänkning av progressiviteten i de lägre inkomstskikten, varvid emellertid skatteskalorna bör ges en sådan utformning att beskattningen av höga inkomster förblir oförändrad eller ökas.

2. Ändrad utformning av mark- liksom aktievinstbeskattningen så att dessa vinster beskattas i minst samma utsträckning som löneinkomster.

3. Översyn av arvsbeskattningen med sikte på ett större uttag från mera betydande arvslotter.

4. Avskaffande av skattefriheten för vissa stiftelser.

5. Införande av ett effektivt kontrollsystem för att motverka skattefusk.

6. Avskaffande av avdragsrätten för representation.

På grund av pågående utredning om företagsbeskattningen avstår vi från att i förevarande sammanhang närmare ingå på frågor rörande detta beskattningsområde.

Med hänsyn till vad som ovan anförts hemställas,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1 måtte besluta

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående sådana förändringar av den direkta statsbeskattningen som här förordats,

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om tilläggsdirektiv för pågående reklamutredning om att utarbeta förslag till stark begränsning av avdragsrätten vad gäller reklamutgifter,

dels ock bifalla i bifogade bilaga föreslagen höjning av förmögenhetsskatten.

Stockholm i januari 1968

C.-H. Hermansson (vpk)

Erik Karlsson (vpk)

Gunvor Ryding (vpk)

Eivor Marklund (vpk)

Gustav Lorentzon (vpk)

Axel Jansson (vpk)

Sven Hector (vpk)

Bilaga

Förslag

till

förordning angående ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt.

Härigenom förordnas, att 11 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig förmögenhetsskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

11 §.

1 mom. Statlig förmögenhetsskatt — — — familjestiftelse utgöra:
när den beskattningsbara förmögenheten icke överstiger 150 000 kronor: en procent av den del av den beskattningsbara förmögenheten, som överstiger 100 000 kronor;

	när den beskattningsbara förmögenheten överstiger			
150 000 men icke	200 000 kr.:	500 kr. för	150 000 och 1,5 %	av återstoden
200 000 men icke	400 000 kr.:	1 250 kr. för	200 000 och 2 %	av återstoden
400 000 men icke	1 000 000 kr.:	5 250 kr. för	400 000 och 2,5 %	av återstoden
1 000 000 —		20 250 kr. för	1 000 000 och 3 %	av återstoden